

Transcript

Goudzucht - Hoorn

TRACK 1 – Eeuw van goud

Welkom in Hoorn, leuk dat je er bent! En welkom in de zeventiende eeuw, want daar gaat onze reis vandaag naartoe.

We beginnen hier op het wandelpad, met het water aan onze linkerhand.

De zeventiende eeuw, die noemden we vroeger ook wel de Gouden Eeuw. Dat was omdat Nederland in die tijd heel rijk werd. Maar daar profiteerde eigenlijk maar één procent van de bevolking van – de rest moest gewoon hard werken en had een zwaar leven. En zoals we straks gaan zien, zitten er ook donkere kanten aan dit stuk van onze geschiedenis. Daarom noemen we het nu niet meer Gouden Eeuw, maar gewoon: zeventiende eeuw.

Wie waren wij Nederlanders eigenlijk, in de zeventiende eeuw? Ook wij hadden hele verschillende kanten.

AUDIO: Langzaam aanzwellend rumoer als van een drukke markt; kooplieden die exotische waar aanprijzen: 'zijde uit de Oost, echte zijde uit de Oost!' 'Kruidnagelen, twee ons voor de prijs van één!'

In de zeventiende eeuw ontstond voor het eerst echte wereldhandel, waar Nederland een belangrijke rol in speelde. In het hele land, maar zeker ook hier in Hoorn, kon je ineens allerlei nieuwe, onbekende dingen kopen. Specerijen uit de Verre Oost, mooie stoffen, koffie en porselein. Je kon het zo gek niet bedenken of het was te koop. Al die koopwaar werd natuurlijk door iemand hier gebracht. Door een internationale grootmacht, waar je vast weleens van hebt gehoord: De Vereenigde Oost-Indische Compagnie. Oftewel, de VOC.

Een van de kantoren van de VOC stond in Hoorn. We gaan vandaag vanalles ontdekken over de VOC. De spannende race over de zee, waarmee het allemaal begon. Hoe de VOC het alleenrecht kreeg op de overzeese handel. En hoe dat zorgde voor heel veel rijkdom, maar ook voor een zwarte bladzijde in onze geschiedenis.

Hoe je het ook wendt of keert: in de zeventiende eeuw werd ons land, en ook Hoorn, dus rijk van de handel. Maar onze rijkdom was niet het enige dat buitenlandse bezoekers opviel. Ze beschreven ons ook op een andere manier: als onbeschaafde lomperds! 'Logge draswezens die lurkten aan pijpen, rondklosten op klompen en ongevoelig leken voor iedere vorm van beschaving'. Dat is bijna een hogere kunst van beledigen, vind je niet?

AUDIO: Geluiden van bouwlieden, getimmer, stenen die worden gestapeld of opgehesen.

En toch bewonderden die buitenlandse bezoekers ons ook. Niet alleen onze rijkdom, maar ook de nette manier waarop alles geregeld was, en de prachtige huizen die wij Nederlanders in hoog tempo bouwden. Die gaan we hier in Hoorn vandaag ook volop zien. Zelf zagen we er maar saai uit, in zwarte kleding, met hooguit een witte kanten kraag – maar alle trots die we van ons strenge Calvinistische geloof eigenlijk niet mochten laten zien, stopten we in onze huizen.

Terwijl we hier tussen de bomen door lopen, is het makkelijk te zien waar al die Nederlandse rijkdom vandaan kwam. Daarvoor hoef je eigenlijk alleen maar naar links te kijken: het water!

Wij Nederlanders hadden al aan het begin van de zeventiende eeuw de grootste handelsvloot ter wereld. Eigenlijk heel bijzonder, voor zo'n klein landje. We dreven nog geen

wereldhandel, maar handelden al wel met de landen om ons heen, vooral via de Oostzee. Hier in Hoorn kon je die via een sluis bereiken.

AUDIO: Aanzwellend geluid van water, een schip dat aanmeert onder het geroep van aanwijzingen, zeilen die klapperen in de wind.

Geen wonder dat Hoorn in Nederland voorop liep met de scheepsbouw. Hier wisten ze alles over het bouwen, bemannen en besturen van zeeschepen.

Dat we zo'n grote vloot hadden, was ook niet zo gek. We dreven al onze handel over zee, en we waren aan het begin van de zeventiende eeuw ook al heel lang in oorlog met Spanje en Portugal. En die oorlog werd grotendeels op zee uitgevochten.

Voor zo'n stad als Hoorn was het natuurlijk belangrijk zichzelf goed te kunnen verdedigen. Het water dat je aan je linkerhand ziet, de Draafsingel, was een belangrijk onderdeel van die verdediging. Maar als we nog iets verder lopen, zie je er zo nog een stukje van: de Oosterpoort. Kom je mee? Je kunt hem niet missen.

TRACK 2 – Gesloten poort

Aan het eind van dit stuk pad gaan wij zometeen naar rechts. Maar keer je vooral even om naar de Oosterpoort, want wat een indrukwekkend gebouw is dat. Moet je je voorstellen, dat je Hoorn probeert aan te vallen als Spaanse soldaat!

Eerst moet je je door de dikke poorten aan de ene kant heen vechten. Van bovenaf wordt er natuurlijk op je geschoten. Dan moet je door een meterslange gang heen – en aan de andere kant zijn er weer dikke poorten! Geen beginnen aan.

TRACK 3 – Zeeslag op de Zuiderzee

Wij gaan nu de andere kant op, de Kleine Oost in en dan het witte bruggetje over. Ga je mee?

AUDIO: Geluiden van kanonnen die worden afgeschoten, geschreeuw, een zeeslag.

Met wat je nu weet, is het vast geen verrassing dat Hoornse zeelieden een grote rol hebben gespeeld in de zeeslagen met de Spanjaarden. Hier op de Zuiderzee, nu het IJsselmeer, werd zelfs één van de allergrootste zeeslagen uitgevochten.

Als je doorloopt, zie je aan de overkant van de brug twee prachtige huizen, die herinneren aan deze zeeslag. En je kunt er ook weer die typisch Nederlandse neiging aan zien om alle pracht en praal in hun gebouwen te stoppen.

TRACK 4 – Winnende watergeuzen

AUDIO: Het geluid van de zeeslag komt terug. De opgewonden stemmen van de watergeuzen zijn te horen: "Geef je over, Bossu!"

Zie je de huizen? Het is wel de moeite waard om hier even stil te staan en omhoog te kijken naar de gevels. Deze huizen heten de Bossuhuizen. En die scheepjes die je op de gevels ziet, zijn twee vloten. De Spaanse vloot van admiraal Bossu aan de ene kant, en de vloot van de Hollandse watergeuzen aan de andere kant. Zij vochten het uit op de Zuiderzee. De watergeuzen wonnen de slag en namen admiraal Bossu gevangen, mede met dankzij de uitstekende Hoornse zeelieden.

We lopen nu verder over de Slapershaven, hier linksaf.

TRACK 5 – Migratie als succesverhaal

AUDIO: Een triomfantelijk muziekje zet in. Het gewapper van zeilen in de wind en metselgeluiden van huizen van eerder, komen terug in een opzwepende mix.

Als je zo een eindje doorloopt en dan uitkijkt over de haven, dan zie je eigenlijk alles waar we aan denken bij de zeventiende eeuw en de VOC. Het water, fiere masten en trotse gevels. Een succesverhaal in één beeld. Maar dat verhaal heeft dus ook een andere kant – die zullen we straks ook zien.

Maar laten we eerst eens kijken hoe het allemaal begon, terwijl we zometeen links die smalle witte brug oversteken. Dat is de Ottobrug. Loop je mee rechtdoor, en dan daar op de dijk naar links?

Wat was het geheime ingrediënt dat van de Hoornse zeevaarders wereldhandelaren maakte? Migranten!

Vluchtelingen waren dat, uit de Zuidelijke Nederlanden, die toen bezet waren door Spanje. Nu noemen we dat gebied België.

Die Zuiderlingen wisten veel van de specerijenhandel in Oost-Indië, oftewel 'De Oost'. Op dat moment was die handel nog in handen van de Spanjaarden, en de vaarroutes waren geheim. Maar toen de gevluchte Zuiderlingen en de behendige zeelieden uit het Noorden elkaar ontmoetten, kwamen ze op een slim idee. Die specerijenhandel in De Oost – die zouden ze weleens van de Spanjaarden gaan afpakken.

TRACK 6 – Race naar de Oost

Hier aan je linkerhand zie je zo twee panden, van verschillende zogeheten 'compagnieën'. Dat waren bedrijfjes van verschillende zeevaarders.

AUDIO: Gefluister en gekonkel op de achtergrond, glazen die tegen elkaar worden geklonken. Het bezegelen van een pact.

'Oost-Indië' of 'De Oost', daarmee bedoelden ze in die tijd wat wij nu Indonesië noemen. De Nederlandse kapiteins wilden daar dus naartoe, om de handel van de Spanjaarden over te nemen – maar ze hadden eigenlijk geen idee hoe ze er moesten komen! Er waren nog geen kaarten, en de Spanjaarden hielden hun vaarroutes dus geheim. Daardoor werd het een race: wie was het eerst bij De Oost?

Verschillende kapiteins begonnen hun eigen compagnieën. Elk met een eigen plan.

Die panden waar je nu voor staat, waren van twee verschillende compagnieën. De eerste, met dat mooie wapen, was het hoofdkwartier van de West-Indische Compagnie. De letters staan nog op de gevel, zie je?

Dat huis ernaast, dat scheefgezakte, was een koopmanshuis van de VOC. Hier werd gewerkt én gewoond. Als je rechts van de voordeur naar binnen gluurt, kun je zelfs de bedstee nog zien!

Vanaf hier keren we weer om en lopen we terug door de stad, langs de kade. Zie je die toren in de verte? Daar gaan we nu naartoe. Daarvoor lopen we een stukje terug; dan steken we de smalle witte brug over en volgen we de kade langs de haven.

TRACK 7 – Compagnie en concurrentie

Wist je dat die toren waar je nu op afloopt, het hoofdkwartier was van wéér een andere compagnie, de Noordse compagnie? Die hadden hun eigen bezigheid: ze jaagden op walvissen op de Noordelijke IJsee.

Eigenlijk waren alle compagnieën dus concurrenten van elkaar. Elk had een eigen doel, niemand werkte samen. Tot er iets heel belangrijks gebeurde: Een aantal van de

belangrijkste compagnieën verenigden zich in de VOC. En dat werd uiteindelijk zo'n wereldmacht dat niemand er meer aan kon tippen.

TRACK 8 – Reis van je leven

We gaan zometeen vóór de toren links, daar zie je dan een steiger liggen. Vanaf die plek vertrokken de schepen van de compagnieën op hun verre zeereizen. Dat klinkt misschien avontuurlijk, maar ook die reizen hadden weer een andere kant.

Ze duurden namelijk maanden, soms wel bijna een jaar! En de route was lang niet altijd van tevoren duidelijk. Eenderde van de scheepslieden stierf onderweg. Omdat er niet genoeg eten aan boord was, door ziektes, of doordat het hele schip verging. Als je dat allemaal bedenkt, is het idee om op zo'n zeereis te gaan misschien toch iets minder romantisch.

Kom, laten we even de steiger op lopen, dan vertel ik je er meer over.

TRACK 9 – Ronselen voor de reis

Wie waren er dan zo gek om te gaan werken op die schepen, vraag je je misschien af? Het antwoord is weer: migranten.

Veel arme Duitsers, maar ook Vlamingen en Fransen kwamen op de rijke Nederlanden af. In havensteden zoals Hoorn waren zij een makkelijke prooi voor ronselaars. Onder het genot van een glaasje rum – of meer dan één - tekenden ze een contract in een kroeg. En dan was het gebeurd: ze zaten eraan vast.

AUDIO: Het geluid van het water onder de steiger wordt kracht bijgezet door geluiden van een krakend dek, zeilen die worden gehesen, bevelen die tegen scheepslieden worden geschreeuwd. Een schip wordt klaargemaakt voor vertrek.

Als je naar het geluid van het klotsende water hier luistert, kun je het je zo voorstellen. Je wordt wakker op het dek van een schip, en ontdekt dat je voor zeven jaar als scheepsmaat hebt getekend! Je kunt er niet meer onderuit, want dan staan je lijfstraffen te wachten - of nog erger. Eigenlijk kun je geen kant meer op; alleen maar naar de zee. Zo kwamen de schepen die hier vertrokken, aan hun bemanning.

Als je zometeen klaar bent om de steiger weer af te gaan, kijk dan even naar de beeldjes van de jongens die daar rechts op het muurtje zitten. Misschien ken je ze wel: het zijn de Scheepsjongens van Bontekoe! Hun avonturen staan in het boek met dezelfde titel. Maar hun verhaal is dus wel iets mooier gemaakt dan het er in het echt aan toeging.

Zin om verder te lopen? Kom dan maar mee. Dan gaan we de steiger weer af, lopen we om de toren heen, en verder over de kade, met de muur en het water aan onze linkerhand.

TRACK 10 – Hoorn op de kaart

Zie je die lichtgrijze gedenksteen, daar links op de muur? Ongeveer twintig meter na de toren. Die steen herinnert aan één van de pogingen van de compagnieën om een goede route naar De Oost te vinden.

In dit geval was het een concurrent van de VOC, de Australische Compagnie, die de ontdekkingsreis ondernam. De kapiteins van deze reis, Jacob Le Maire en Willem Corneliszoon Schouten, ontdekten een route om het zuidelijkste puntje van Zuid-Amerika heen. Ze noemden het 'Kaap Hoorn', naar hun geboorteplaats. Zo werd Hoorn wereldberoemd.

Toch kon ook de Australische Compagnie niet tegen de VOC op. Maar daarover later meer; eerst lopen we verder langs het water en over die brug daar, het zogeheten 'Oostereiland' op.

TRACK 11 – The big apple

Dit eiland waar je nu op loopt, bestond vóór de zeventiende eeuw nog helemaal niet. Het werd toen aangelegd en volgebouwd met pakhuizen; ongetwijfeld om alle rijkdommen op te slaan die de compagniën op hun reizen verzamelden. Want wat belangrijk is om te weten, is dat al die ontdekkingsreizen, zoals die naar Kaap Hoorn waar we het net over hadden, niet zomaar uit nieuwsgierigheid waren. Nee, het ging puur om het geld! De strijd om een graantje mee te pikken van de handel overzee, was er één op leven en dood.

Laten we nog even verder lopen op dit pad, dan komen we zo bij het puntje van het eiland uit. Daar lag namelijk ooit het schip de Halve Maen: nog zo'n onderdeel van een belangrijke ontdekkingsstocht.

AUDIO: Het geluid van kanonnen zwelt aan en ebt weer weg.

Zie je daar die kanonnen? Daar lag vroeger de Halve Maen. Dat schip werd er begin zeventiende eeuw op uitgestuurd door de VOC, om een nieuwe vaarroute te ontdekken en de andere zeevaarders weer eens te snel af te zijn. Het pakte alleen iets anders uit: de Halve Maen ontdekte Nieuw-Nederland. Of, hoe we het nu noemen, New York!

Daarmee werd het schip wereldberoemd. En niet alleen dat, het was ook een visitekaartje voor de uitstekende Nederlandse scheepsbouwers.

TRACK 12 – Snelle schepen

Zullen we even gaan zitten op één van die bankjes daar? Het is namelijk wel leuk om je die scheepsbouwers een beetje voor te stellen.

AUDIO: Geluiden van een scheepswerf, iemand die vloekend op z'n duim slaat en een ander die hem uitlacht, gezaag en gehamer.

De Nederlandse scheepsbouwers deden in die tijd allerlei slimme nieuwe uitvindingen. De Halve Maen was bijvoorbeeld een heel bijzonder type schip, een 'Jachtschip' zoals ze dat noemden. Daarmee was je heel snel, en het was zo klein dat je in alle wateren kon varen, dus niet alleen op zee.

Maar dit type schip was niet de enige slimme uitvinding van de Nederlandse scheepsbouwers. Hier in Hoorn werd ook een ander, uniek type schip uitgevonden. Het fluitschip.

Die fluitschepen waren veel langer en smaller dan andere schepen. Daardoor waren ze zuinig in gebruik. Met een klein zuchtje wind kon je meteen veel harder varen dan met een gewoon schip. Als je je dan bedenkt dat al die compagnieën een strijd voerden om zo snel mogelijk bij de beste handelsroutes te komen, dan snap je waarom een snel schip zo belangrijk was. De VOC gebruikte dan ook bijna alleen maar fluitschepen.

AUDIO: Het geluid van de scheepswerf zwelt nog even aan en sterft dan weer weg.

Klaar om verder te gaan? Kom dan maar mee, dan lopen we langs de andere kant het Oostereiland weer af.

TRACK 13 – Land in zicht

Je komt zometeen uit bij dezelfde brug als waarover je het eiland bent opgelopen. Die steek je weer over. Dan zie je links de dijk lopen. Daarnaast, langs de oude huizen, loopt een mooi oud weggetje. Dat nemen we, en zo lopen we dan het centrum in.

TRACK 14 – Monopolie spelen

We hebben het al gehad over strijdende compagnieën en snelle schepen, en dat leidt automatisch naar de VOC – de grote winnaar van het verhaal.

In het begin van de zeventiende eeuw hadden zes compagnieën zich verenigd in de VOC. Zij kregen het alleenrecht op de handel in De Oost. En ze hadden de beste vaarroute gevonden: via Kaap De Goede Hoop, bij het puntje van Zuid-Afrika. Heel belangrijk, want daar konden de schepen even stoppen op hun lange weg naar De Oost, en nieuw eten inslaan. Dat scheelde misschien weer een arme scheepsjongen of twee. De VOC was de enige die deze route mocht gebruiken, en dus kon niemand meer tegen ze op.

TRACK 15 – Op koers naar de kruiden

We gaan hier zo rechtsaf, de Pompsteeg in, en dan lopen we rechtdoor totdat we bij de gracht komen.

Als je bij het oversteken rechts kijkt, zie je trouwens ook nog een keer heel mooi de toren van de Noordse compagnie liggen – met een blinkend gouden scheepje bovenop. Maar wij lopen door, rechtstreeks de geschiedenis van de VOC in.

De VOC had dus het handelsmonopolie op specerijen en veel andere exotische goederen in handen gekregen. Dingen die wij nu heel normaal vinden, maar die toen in Nederland heel moeilijk te krijgen waren: zwarte peper, kaneel, nootmuskaat en kruidnagel. De VOC was de enige op de wereld die in die dingen mocht handelen. En dat hadden ze niet voor elkaar gekregen met slimheid of vriendelijkheid – maar met geweld.

TRACK 16 – Andere kant van de medaille

AUDIO: Een licht, vrolijk muziekje, gelach van kinderen op de achtergrond.

We steken nu schuin over naar links, dan zie je een klein pleintje aan het water. Als je hier vroeger op mooie dagen deftige VOC-bestuurders zag wandelen, was het vast moeilijk je voor te stellen hoe verschillend ze zich aan de andere kant van de wereld gedroegen.

De VOC was niet alleen een handelsmaatschappij, maar ook een leger. Soldaten werden ingezet om handel af te dwingen. Goedschiks of kwaadschiks. En lokale arbeiders werden gedwongen ingezet om voor de VOC specerijen te verbouwen: ze werden tot slaaf gemaakt. Zie je die twee stegen daar in de gevelrij achter het pleintje? Wij nemen de rechter, de Grote Havensteeg. Die leidt ons namelijk naar een persoon die symbool staat voor de keerzijde van al die overzeese handel.

TRACK 17 – Gratis arbeid

AUDIO: Een sinister muziekje begint te spelen en neemt het langzaam over van het lichte muziekje, de toon wordt duisterder.

Bij 'tot slaaf gemaakten' denk je misschien aan mensen uit Afrika. Maar de VOC gebruikte in De Oost ook veel Aziatische tot slaaf gemaakten. De mensen die daar al woonden, moesten nu ineens specerijen en andere dingen voor de VOC gaan verbouwen. Het waren heel goedkope arbeidskrachten. Want als je iemand tot slaaf maakt, hoef je hem natuurlijk niet te betalen.

Daar in de verte zie je misschien al het standbeeld opduiken van één van de meest omstreden figuren uit dit stukje VOC-geschiedenis: Jan Pieterszoon Coen.

TRACK 18 – Struikelsteen

Kom je mee het plein op? Dan kunnen we rond het beeld lopen. Dit beeld is al honderd jaar omstreden, en dat komt door de acties van Jan Pieterszoon Coen zelf.

Hij was een VOC-bestuurder die handel wilde gaan drijven op de Banda-eilanden. Daar verbouwden ze nootmuskaat, een van de belangrijkste specerijen ter wereld.

J.P. Coen wilde de enige zijn die in nootmuskaat mocht handelen, maar de Bandanezen handelden ook met de Engelsen en Fransen. Als straf hebben de troepen van Coen toen bijna de hele bevolking van de eilanden vermoord. Hij is dus een heel omstreden figuur. De één ziet in hem een symbool van Nederlandse handelsgeest in onze glorie tijd; voor de ander is hij een koelbloedige moordenaar.

AUDIO: Het sinistere muziekje zwelt weer even aan, eventueel [als dat niet te heftig is] vergezeld van het geluid van zweepslagen of pijnkreten. Anders alleen het muziekje.

Om het allemaal nog een beetje gruwelijker te maken, zie je rechts van het beeld ook nog een ronde, rode steen op de grond liggen. Dit is de historische plek waar muitende of ongehoorzame zeelieden moesten staan als ze hun straf kregen. Alsof ze nog niet genoeg hadden meegemaakt, op zee!

De steen die hier ligt is trouwens niet de echte Roode Steen, maar een nagemaakte. De echte ligt in het WestFries Museum. Het Museum zie je ook aan dit plein liggen, aan de linkerkant van het standbeeld.

Wij gaan nu verder, links van het WestFries Museum de Proostensteeg in. Even naar adem happen!

TRACK 19 – Gezondheid!

Als je de hele Proostensteeg bent uitgelopen, slaan we zo aan het eind linksaf.

TRACK 20 – Door de vingers

We steken nu schuin over naar links, dan zie je een klein pleintje aan het water. Als je hier vroeger op mooie dagen deftige VOC-bestuurders zag wandelen, was het vast moeilijk je voor te stellen hoe verschillend ze zich aan de andere kant van de wereld gedroegen.

De VOC was niet alleen een handelsmaatschappij, maar ook een leger. Soldaten werden ingezet om handel af te dwingen. Goedschiks of kwaadschiks. En lokale arbeiders werden gedwongen ingezet om voor de VOC specerijen te verbouwen: ze werden tot slaaf gemaakt. Zie je die twee stegen daar in de gevelrij achter het pleintje? Wij nemen de rechter, de Grote Havensteeg. Die leidt ons namelijk naar een persoon die symbool staat voor de keerzijde van al die overzeese handel.

TRACK 21 – Onverteld verleden

En wat die dienstbode er zelf van vond? Dat weten we niet [*zeker nog niet ingesproken*]. Want als je erover nadenkt, wordt de geschiedenis altijd gemaakt door de mensen die hem kunnen opschrijven. De mensen die een prachtig huis kunnen laten bouwen, de mensen die een standbeeld krijgen of op een schilderij staan. Wat de vrouw uit Afrika dacht, die werd gevangengenomen door matrozen en haar geboortedorp en haar familie nooit meer zou zien, dat zullen we nooit weten. Net zoals we niet weten wat de scheepsjongen die acht maanden ziek in zijn hangmat lag, er allemaal van vond.

De zeventiende eeuw heeft zo lang de Gouden Eeuw geheten, omdat we er een symbool in zagen voor succes, rijkdom en slimme handel. Pas nu, in onze tijd, kijken we ook naar de

donkere kanten van het verhaal. En hoe beter je kijkt en hoe meer kanten van een verhaal je ziet, hoe meer je begrijpt – van het verleden én het heden.

TRACK 22 – Koopman en dominee

Over goed kijken gesproken – hier steken we de straat weer over en gaan we zo de Gelderstesteeg in. Zie je die gevels daar, rechts? Die zijn duidelijk gebaseerd op gevels uit de zeventiende eeuw. Zo gaan verleden en heden hier in elkaar over. Maar wij duiken nu terug het verleden én de Geldersesteeg in – we gaan op weg naar de Grote Kerk.

Loop je mee? In de verte zie je de Grote Kerk al liggen; het is die met die spitse toren daar.

We lopen nu weer naar een uniek stukje Hoornse geschiedenis toe. Terwijl de steden in Nederland profiteerden van de overzeese handel, waaronder de slavenhandel, had Hoorn namelijk een dominee die in de Grote Kerk juist tegen slavernij predikte: dominee Jacobus Hondius.

De kerk is nog een eindje verder; als je rechtdoor blijft lopen zie je hem zo vanzelf. Een kerk waar iets heel bijzonders gebeurde, dus. Dominee Hondius preekte fel tegen de slavenhandel en de mensen die zich ermee bezighielden. Hij wond er geen doekjes om: slavenhandel was een grove zonde. 'Leden van onze kerk behoren zich niet te besmetten met zulke onbarmhartige handel', zei hij.

TRACK 23 – Preken voor eigen parochie

AUDIO: De galm van een kerk. Een gedragen stem spreekt de kerkgemeente toe: “Soodanige mensen die slaven kopen om weder te verkoopen begaen een groove sonde...alsof het maer beesten waren: Daer het immers menschen zijn van de selfde nature gelijk als sij.”

Je zal maar scheepskapitein of burgemeester zijn geweest, en tijdens de zondagse preek zo door de dominee toegesproken worden. Wat zal dat een ongemakkelijk gedraai zijn geweest in die kerkbanken!

De strenge preken van dominee Hondius hadden trouwens niet zoveel effect. Ook al mocht het officieel niet, voor de slavenhandel werd nog zeker twee eeuwen langer een oogje toegeknepen. Het leverde te veel geld op, en dat gaf blijkbaar toch de doorslag.

Vanaf het Kerkplein gaan we links de Nieuwstraat in, dat is die winkelstraat daar. Ga je mee?

TRACK 24 – Gouden gevels

In deze mooie straat zijn ook nog allemaal sporen van het compagnieverleden van Hoorn te zien. Rechts, op nummer 18, zie je bijvoorbeeld de Oost-Indische kamer. En als je verder loopt, zie je nog meer prachtige, authentieke gevels. Kijk maar om je heen naar de bordjes met jaartallen op de huizen! Allemaal symbolen van de rijkdom van Hoorn in de zeventiende eeuw. Want hoe die rijkdom er ook is gekomen: dat 'ie er was staat buiten kijf.

TRACK 25 – Bron van rijkdom

We gaan hier rechts de Muntstraat in. Ga je mee? Als we een stukje doorlopen, komen we weer terug bij de bron van al die rijkdom: de VOC.

Hier op de Muntstraat nummer 4 kun je het zien liggen: het Noordelijke hoofdkwartier van de VOC. Daar, hoog op de gevel, zie je het wapen nog zitten. Blauw met gouden letters, omringd door engelen. De trots en zelfverzekerdheid spatten er vanaf, vind je niet?

Als we nu de weg volgen, komen we vanzelf bij een witte brug. Daarvóór gaan we naar links.

TRACK 26 – Pakhuis en porselein

Loop je mee, links onder de bomen door? Aan de overkant van het water kun je dan namelijk nog iets bijzonders zien. Nog een symbool van de rijkdom van de VOC, dat ons verhaal weer rond maakt: twee originele pakhuizen waarin schatten van over heel de wereld werden opgeslagen.

AUDIO: De geluiden van een voorname salon; beschaafd gelach van dames, getinkel van zilveren lepeltjes tegen tere porseleinen kopjes.

Stel je voor hoe het leven veranderde, door alles wat in die pakhuizen daar lag opgeslagen. Kasten met afbeeldingen van landschappen die de mensen hier nog nooit hadden gezien. Kopjes van porselein waar deftige dames hun thee uit dronken, terwijl ze koekjes aten met kaneel en kardemom. Het was de eerste keer dat de hele wereld openging, en de Nederlanders kennismaakten met nieuwe culturen en smaken.

Overigens was die ervaring niet voor iedereen weggelegd: alleen de bovenste laag van de samenleving profiteerde van de toegenomen rijkdom. Voor de rest van de mensen ging het leven min of meer door zoals normaal. Voor hen was de zeventiende eeuw dus geen gouden eeuw, maar gewoon - een eeuw.

TRACK 27 – Goede reis!

Als we deze kade aflopen en dan naar rechts oversteken, komen we weer terug bij het begin van de tocht. Hopelijk vond je het een leuke wandeling door Hoorn, waar zoveel rijkdom uit de zeventiende eeuw is overgebleven!

Nu je het hele verhaal van de zeventiende eeuw kent, weet je dat het niet alleen maar mooi is. Er zitten zwarte kanten aan, en plekken waar mensen hebben geprobeerd het verhaal een

beetje te verdraaien. Maar het is ook een verhaal over het ontdekken van de wereld, en het begin van de wereldhandel.

Nu vinden we het heel normaal dat we alle dingen die we leuk vinden, kunnen kopen, of ze nu uit Duitsland, China, of Amerika komen. Maar dat was niet altijd zo. Het moest ergens beginnen.

En het begon met wat dappere kapiteins, onder andere hier in Hoorn, die op hun schepen wegvoeren. Zomaar het onbekende in. Die dapperheid, en al het moois dat van hun reizen is overgebleven, is en blijft iets bijzonders.

Fijn dat je er was, hier in Hoorn! Er zijn nog meer audiotours bij Het verhaal van Nederland.

Als je zin hebt om ook daar weer met me mee te lopen, ben je van harte welkom.

En voor nu: goede reis naar huis!